

Karta pracy nr 3:

Jak w 1989 roku skończył się w Polsce komunizm? Okrągły Stół i wygrane wybory „Drużyny Lecha”

Przebieg zajęć:

1. Zapoznaj się materiałem zawartym w kapsułce nr 1, a następnie odpowiedź na pytanie:
Czy Twoim/Waszym zdaniem Opolu w godny sposób został upamiętniony ruch społeczny (związek zawodowy) „Solidarność” oraz jego liderzy? Odpowiedź proszę krótko uzasadnić

.....

.....

.....

.....

Izba Pamięci Solidarności w Opolu to nowoczesna, multimedialna ekspozycja poświęcona historii opolskiej „Solidarności” oraz wydarzeniom lat 80. XX wieku. Mieści się w Centrum Dialogu Obywatelskiego przy ul. Damrota 1.

Wystawa zatytułowana „Śladami czasu nadziei” prezentuje ludzi, wydarzenia i fakty związane z ruchem „Solidarności” na Opolszczyźnie. Ekspozycja obejmuje prezentacje graficzno-fotograficzne, pamiątki w gablotach oraz interaktywne ekrany dotykowe, umożliwiające zwiedzającym głębsze poznanie historii.

Inicjatorem powstania Izby był śp. Roman Kirstein, przewodniczący MKZ Opole NSZZ „Solidarność” i zasłużony obywatel Opola. Dzięki jego zaangażowaniu udało się zgromadzić liczne materiały i pamiątki od mieszkańców regionu, którzy uczestniczyli w tamtych wydarzeniach.

Izba Pamięci Solidarności jest dostępna dla zwiedzających w każdy pierwszy czwartek miesiąca w godzinach 14:00–18:00. Grupy zorganizowane proszone są o wcześniejsze zgłoszenie chęci odwiedzenia wystawy drogą mailową na adres: wystawa.pamieci@um.opole.pl.

W czerwcu 2024 roku Izba obchodziła piątą rocznicę swojego istnienia, organizując z tej okazji szereg wydarzeń upamiętniających pierwsze częściowo wolne wybory parlamentarne oraz działalność „Solidarności” w regionie.

Izba Pamięci Solidarności stanowi ważne miejsce na mapie Opola, umożliwiając mieszkańcom i turystom poznanie historii ruchu „Solidarności” oraz refleksję nad drogą Polski do wolności.

2. Symptomy liberalizacji i rozmowy Okrągłego Stołu

Dlaczego polscy komuniści zdecydowali się zasiąść z przedstawicielami opozycji przy Okrągłym Stole w 1989 roku?

.....

.....

Jakie były główne cele, z którymi do rozmów przystępowali rządzący, a z jakimi opozycja?

.....

.....

3. Wybory 4 czerwca 1989 r. i ich znaczenie

Proszę odszukać na wystawie plakat wyborczy „Solidarności” z czerwca 1989 roku i spróbować wyjaśnić dlaczego stał się on tak bardzo popularny, a po latach wręcz zyskał miano symbolicznego i kultowego?

.....

.....

Proszę odszukać na planszach wystawy informacje na temat wyników wyborów z czerwca 1989 roku, a następnie spróbować odpowiedzieć na pytanie: Jaki wpływ miało zwycięstwo „Solidarności” na system polityczny Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej?

.....

.....

.....

4. Homo sovieticus, czyli spuścizna po systemie komunistycznym i jej wpływ na ludzi w wolnej Polsce

Proszę przygotować argumenty do debaty dotyczącej spuścizny komunizmu i Polski Ludowej i wpływu jaki wydarzenia z dziejów Polski po 1945, ze szczególnym uwzględnieniem lat 1980-1989 miały na Polaków.

W ramach przygotowania do debaty proszę wykorzystać materiał źródłowy poświęcony „homo sovieticus” (człowiekowi sowieckiemu).

Homo sovieticus — „człowiek sowiecki”

Homo sovieticus, czyli „człowiek sowiecki”, to pojęcie stworzone, by opisać specyficzny typ człowieka, który ukształtował się w Związku Radzieckim. Pojęcie to wprowadził rosyjski pisarz Michaił Heller, a z czasem zaczęto go używać jako określenia na skutki wpływu komunizmu na społeczeństwo. Według tego poglądu, w ZSRR powstał nowy „typ człowieka”, który miał szczególne cechy — głęboko związane z komunistycznym systemem.

Homo sovieticus jako postać w literaturze. W 1982 roku emigracyjny pisarz Aleksandr Zinowjew napisał książkę Homo Sovieticus, opisującą ludzi wykształconych przez sowiecki system. Zinowjew zauważył, że ci ludzie są przesiąknięci komunistycznymi wartościami. Nadał im nawet prześmiewczy skrót homosos i porównał ich do „kameleonów”, czyli osób, które dostosowują się do wszystkiego, by przetrwać. Polski filozof Leszek Kołakowski wskazał, że system sowiecki wykształcił ludzi gotowych do „ideologicznego samookaleczania się” — byli oni zmuszeni do życia w podwójnej rzeczywistości, wierząc w oficjalną propagandę, a jednocześnie wiedząc, że jest nieprawdziwa. Cechy Homo sovieticus to: brak samodzielności, podporządkowanie się kolektywowi, unikanie wolności i odpowiedzialności, podporządkowanie się silniejszym i agresja wobec słabszych, brak inicjatywy i czekanie na „pomoc z góry”, brak szacunku dla własności wspólnej — często zdarzało się, że ludzie „pożyczali” coś z pracy „dla siebie”. W Polsce pojęcie Homo sovieticus spopularyzował ks. Józef Tischner. W jego rozumieniu, Homo sovieticus to osoba „zniewolona” przez komunizm. Tischner zauważył, że człowiek ten, uzależniony od systemu, mógł się sprzeciwić komunizmowi, gdy ten przestał spełniać jego potrzeby, ale po zmianie ustroju nadal oczekiwał, że ktoś „załatwi” jego sprawy. W ten sposób Tischner pokazał, że Homo sovieticus to ktoś, kto — choć formalnie wolny — nadal pragnie kogoś, kto będzie decydował za niego. Jerzy Turowicz, inny polski publicysta, pisał podobnie: Homo sovieticus to człowiek, który nie chce przejąć odpowiedzialności za swoje życie, oczekując wszystkiego od państwa i unikając myślenia krytycznego. Pojęcie Homo sovieticus pokazuje, jak głęboko system komunistyczny mógł zmieniać sposób myślenia ludzi, tworząc osoby, które czuły się zagubione w świecie wolności i samodzielności.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Homo_sovieticus

5. „Solidarność” Śląska Opolskiego w wyborach z czerwca 1989 roku

Korzystając z informacji zamieszczonych na planszach/tablicach wystawy „Śladami czasu nadziei” proszę odszukać informacje, które pozwolą na udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

Kim byli kandydaci „Solidarności” na Śląsku Opolskim w wyborach z czerwca 1989 roku?

.....

.....

Co było czytelnym dla wyborców „Solidarności” „znakiem-symboliem”, który był zamieszczany między innymi na łamach „Gazety Wyborczej”, pozwalającym zorientować się, kto należy do „drużyny Lecha”?

.....

.....

6. Podsumowanie i pytania problemowe

Dlaczego wybory z 4 czerwca 1989 roku są uznawane za symboliczny koniec komunizmu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Jakie znaczenie miały obrady Okrągłego Stołu dla polskiej demokracji?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Czy zgadzasz się, że Okrągły Stół był jedyną drogą do upadku komunizmu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....